

A környezeti nevelésben rejlő lehetőségek

(Possibilities within Environmental Education)

Kiss Andrea Tünde*

Soproni Egyetem, Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola,
Erdő- és Környezetpedagógia Program

Kivonat

2019 áprilisától egészen júniusig kutatást végeztem a soproni óvodákban. Olyan óvodákban tettem látogatást, mint például a Bánfalvi Óvoda, a Jereváni Piros Óvoda, a Hunyadi János Evangélikus Óvoda, a Kőszegi Úti Tagóvoda stb. A Bánfalvi Óvodában felmértem a 6 éves gyerekek ismereteit a megújuló energiaforrásokról, illetve egyeztettem az óvónőkkel az erre a témára vonatkozó ismereteikről, igényeikről. A többi óvodában egyelőre csak az óvónőkkel nyílt lehetőségem a szakmai tapasztalataikról beszélni. Minden egyes látogatás nagyon tanulságos volt számomra, hiszen rengeteg eddig ki nem mondott hiányosságra és igényre hívta fel a figyelmemet.

Témakörök:

- A soproni óvodások ismeretei a megújuló energiaforrások témakörben
- Az óvónők tapasztalatai és igényei a megújuló energiaforrásokat illetően
- A megújuló energiaforrások jelenléte az óvodákban

Kulcsszavak: megújuló energiaforrások, soproni óvodák, környezeti nevelésben rejlő lehetőségek, hiányosságok, igények, szakmai tapasztalat

Abstract

I did research between April and June 2019 in the kindergartens of Sopron. I visited kindergartens like the Bánfalvi Kindergarten, Jereván Red Kindergarten, János Hunyadi Lutheran Kindergarten, Kőszeg Street Kindergarten, etc. In the Bánfalvi Kindergarten I tested the knowledge of the pre-schoolers about the renewable energy sources and I talked with the pre-school teachers about their knowledge and needs concerning this topic. In the other kindergartens, I had only the opportunity to speak with the pre-school teachers about their professional experience so far. Each and every visit was really instructive for me because it has drawn my attention to many so far unspoken deficiencies and needs.

Topics:

- The knowledge of pre-schoolers in Sopron of renewable energy sources
- The experiences and needs of pre-school teachers regarding renewable energy sources
- The presence of renewable energy sources in kindergartens

Keywords: renewable energy sources, kindergartens in Sopron, opportunities in environmental education, deficiencies, needs, professional experience

---

* kiss.andrea.tunde@uni-sopron.hu

1. A soproni óvodások ismeretei a megújuló energiaforrások témakörben

A Bánfalvi Óvodában a 6 éves gyerekekkel egy tájékoztató jellegű beszélgetést folytattam a megújuló energiaforrásokról. A beszélgetéshez színes képeket is használtam, melyek egy-egy megújuló energiaforrással működő tárgyat jelenítettek meg. A gyerekekkel való beszélgetés rengeteg kérdést vetett fel bennem.

1. kép: Bánfalvi Óvoda, Sopron

Az óvodában tett látogatásom alatt világossá vált bennem, hogy milyen óriási szüksége lenne az óvodapedagógusoknak egy úgynevezett szakmai útmutatóra, ami tágítaná mind az ő, mind pedig a gyermekek látókörét a témában. Az óvodások minimális ismerettel rendelkeznek a megújuló energiaforrásokról, azonban az óvónők nagyon szeretnék bővíteni ezeket az ismereteiket, de gyakran a gátló tényező éppen az előismeretek vagy a szakmai támogatás hiánya. Tekintve, hogy az óvónők kevés szakmai támogatást kapnak ezen a téren, nehéz mélyebben foglalkozniuk ezzel a kérdéskörrel.

A Kuckó Program a Bánfalvi Óvoda Pedagógiai Programja. Ezt a programot jól összehangolt munkával, közösen a Bánfalvi Óvoda, a Brennbergbánya Tagóvoda, a Gesztenyés Körúti Tagóvoda, a Hársfa Sori Tagóvoda, a Jegenye Sori Tagóvoda és a Kőszegi Úti Tagóvoda óvónői készítették.

A Kuckó Program céljaként azt tűzte ki, hogy a gyerekek számára lehetővé teszi a természettel, társadalmi környezettel való ismerkedést oly módon, hogy a gyerek ezt a saját képességeinek örömteli kipróbálásaként élje meg. Ez segíti abban, hogy pozitív érzelmi viszonya alakuljon ki az őt körülvevő környezethez. A programot megalkotó óvodák a „Nevelés játékkal, mesével” program A és B változatát, a Freinet- és Waldorf-pedagógiát, illetve a magyar óvodai nevelés hagyományait ötvözi. Az óvónők fontosnak tartják az olyan pedagógiai környezet kialakítását, amely jó példával szolgál az egészséges életmód és a környezettudatos magatartás kialakításához. Az egészséges életmódot az ehhez tartozó szokások gyakorlásával és az egészségkárosító tényezők kiiktatásával szeretnék kialakítani a gyermekekben. Az óvodák szükségesnek érzik az ember és környezete között létrejövő harmónia közvetítését annak érdekében, hogy a gyerekeket a környezetük megóvására ösztönözze és az ehhez szükséges szokásokat kialakítsa bennük. Az óvodák beleintegrálják a programjukba a környezetvédelem szempontjából fontos napokat is, mint például az Autómentes Világnapot (09.22.), a Takarítás Világnapját (09.23.), az Állatok Világnapját (10.04.), a Vizes Élőhelyek Világnapját (02.02.), a Víz Világnapját (03.22.), a Föld Világnapját (04.23.), a Madarak és Fák Világnapját (05.10.), és a Környezetvédelmi

Világnapot (06.05.). Ezeknek a napoknak a feldolgozása csoportonként eltérő tartalommal és formában megy végbe, még hozzá főként a Freinet-szellemiségű csoportokban és a két tagóvodában.

Az óvónőknek természetesen be kell integrálniuk a gyerekek mindennapjaiba a külső világ tevékeny megismerését is, hiszen a gyerekeknek fokozatosan meg kell ismerkedniük az őket körülvevő világgal. Az érzékszerveivel a világról szerzett tapasztalatok további élmények átélésére sarkalják a gyermeket. A világ ötvözete az ő belső világának, illetve a külső természeti és társadalmi környezetnek. A természet megismerésének célja, hogy kialakítsa a gyermekben a megfelelő magatartásformát és az élőlények iránti kapcsolat igényét. Nem csak az óvoda nyújtotta lehetőségeket, hanem más intézmények lehetőségeit is érdemes kihasználniuk ahhoz, hogy a gyerekek minél több tapasztalathoz juthassanak. Éppen ezért az óvodák nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy faiskolákba, csemetekertekbe, botanikus kertbe, virágkereskedésekbe látogassanak el a gyerekekkel. Ezen kívül múzeumokba és nemzeti parkokba is szívesen viszik az óvónők a kicsiket. A környezetünkhöz természetesen szervesen kapcsolódnak az állatok és a növények is, ezért nem szabad kihagyni ezeket sem a környezeti nevelésből. Néhány, az óvodák közelében lévő családi háznál még megtalálhatók haszonállatok, de ezen kívül az óvodához közeli díszmadár- és halkereskedésekbe is gyakran ellátogatnak a csoportok. A növényekkel való kapcsolatteremtés kicsit lassabban alakul ki a gyerekeknél. Ehhez a különböző magvak csíráztatása célravezető módszer.

A Hunyadi János Evangélikus Óvoda céljaként tűzte ki, hogy a gyerekekkel megismeresse a külső világ tevékeny megismerésén belül a hulladékgyűjtést és az újrahasznosítást. Ezen kívül fontosnak tartja, hogy a gyerekek megtanulják, hogy minden élőlénynek meg van a maga helye és szerepe. A szűkebb és tágabb környezetben lévő élőlényeket, illetve természeti jelenségeket Isten alkotásaként mutatják be a gyerekeknek. Az óvónők különös hangsúlyt fektetnek arra, hogy megismerjék a gyerekek családi hátterét és ezekből próbálnak merítkezni a környezeti nevelés során. Továbbá, az óvónők a környezeti témákat a helyi körülményekhez, illetve az évszakokhoz igazítják. Az ismeretátadás folyamán kiemelkedő szerepet kell betöltenie a környezethez való alkalmazkodásnak és a helyes viselkedésnek.

2. Az óvónők tapasztalatai és igényei a megújuló energiaforrásokat illetően

Az óvodákban végzett kutatásaim során világossá vált számomra, hogy az óvónők szeretnék mélyebben foglalkozni a megújuló energiaforrásokkal az óvodai környezeti nevelés során, azonban rengeteg olyan tényező van jelen, amely gátolja őket ebben. Elsősorban meg kell említenem, hogy az óvónők túlnyomó többsége gátló tényezőként tekint a saját, a témával szorosan összefüggő előismereteinek a hiányára. Tehát az óvodapedagógusok nagyon szívesen részt vennének különböző szakmai továbbképzéseken, amelyeken sokkal részletesebben foglalkoznának a megújuló energiaforrásokkal. Az óvónők abban is látják a nem megfelelő mértékű ismeretátadás problémáját, hogy sajnos kevés szakmai- illetve civil szervezet nyújt támogatást számukra. Nagyon hasznosnak ítélték meg a korábbi évek tapasztalatait, amikor még több lehetőségük volt a gyerekekkel látogatást tenni például hulladékudvarba. Manapság azonban már ilyen látogatásokra nagyon kevés kilátás van. Ennek a hátterében többnyire pénzügyi okok állnak. A beszélgetés során egyértelműen kifejtette minden óvodapedagógus, hogy rendkívüli szükségét érzik egy olyan szakmai útmutatónak, amely segítené őket abban, hogy a megújuló energiaforrásokat különböző játékos, kreatív módszerrel könnyebben és részletesebben meg tudják ismertetni a gyerekekkel.

3. A megújuló energiaforrások jelenléte az óvodákban

Az óvodákban eddig elvégzett kutatásaim azt mutatják, hogy a legtöbb helyen sajnos nagyon csekély mértékben vagy egyáltalán nincs jelen a megújuló energiaforrások témaköre. A környezeti nevelés során ugyanis nagyobb hangsúlyt fektetnek inkább a szelektív hulladékgyűjtésre, illetve az egészséges táplálkozásra. A megújuló energiaforrások bemutatása az esetek túlnyomó többségében csak a séták során jelenik meg olyan formában, hogy a házak tetején lévő napelemeket mutatják meg az óvónők a gyerekeknek, de sajnos a napelemet illetve a napkollektort gyakran összekeverik, és helytelen információt adnak át a kicsiknek. Ezen kívül a szélkerekek megismertetése van még jelen az óvodai életben. Alkalmadtán a gyerekekkel barkácsolnak az óvónők szélforgókat.

4. Következtetések

Nagyon sok lehetőség rejlik a megújuló energiaforrások óvodai környezeti nevelésben való vizsgálatában. Érdemes szem előtt tartani, hogy egyáltalán milyen óvodáról beszélünk, hiszen eltérők lehetnek a külső világ tevékeny megismeréséhez rendelt módszerek egy zöld óvoda, egy egyházi óvoda vagy éppen egy állami óvoda esetében. Mégis egységes következtetésként vonhatom le, hogy a mai felgyorsult, és a túlfogyasztást egyáltalán nem megvető világunkban nagyobb szükség van a megújuló energiaforrások ésszerű kihasználására, mint korábban bármikor. A Földünk ugyanis már eljutott abba a stádiumba, hogy segítségért kiált. Mivel minden egyes erőfeszítés számít, ezért egyre többünkkel kell megismertetni a helyes utat ennek a már kialakult, áldatlan állapotnak az enyhítésére, kezelésére. A pedagógusoknak jutott az a felelősségteljes szerep, hogy egy környezettudatos generációt neveljenek. A kisgyerekek olyan alapvető kíváncsisággal vannak megáldva, amely jócskán megkönnyíti az óvodapedagógusok dolgát az új ismeretek átadásánál. A gyerekek szivacsként szívják magukba az új információt, és ha a pedagógus elég kreatívan, jó példával jár elől, akkor biztos lehet benne, hogy a gyerekek otthon is továbbadják az óvodában hallottakat. A pedagógusoknak azonban sokszor kevés szakmai támogatás jut, és éppen ezért nehezükre esik a megújuló energiaforrások témakörben mélyebben elmerülni, hiszen ők maguk is információhiánnyal küszködnek. A megkérdezett óvónők mindannyian egyetértettek abban, hogy szükségük lenne szakmai továbbképzésekre, illetve szakmai útmutatóra ebben a témában. A közeljövőben ebben szeretnék nekik segíteni a doktori kutatásommal.

Felhasznált irodalom

A Nemzeti alaptanterv tervezete (2018)

https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alaptanterv-tervezete_2018.08.31.pdf

Kuckó – A Bánfalvi Óvoda – Kindergarten Wandorf pedagógiai programja (2018)

https://www.kir.hu/KIR2_INFO/Pub/DokLetolt/PEDPROG-030288-0

A Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola Óvodai Pedagógiai Programja (2013)

http://hunyadi.sopron.hu/file_download.php?store_filename=o_190r2uindcpeln711du2718lv10.doc&orig_filename=%C3%93vodai%20Pedag%C3%B3giai%20Program.doc